

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра культурології

БАГІРОВА ІРИНА ЕЛЬДАРІВНА

**ЕВОЛЮЦІЯ СУБКУЛЬТУРИ ГОТІВ У СУЧАСНОМУ МОЛОДІЖНОМУ
СЕРЕДОВИЩІ**

Спеціальність: 034 «Культурологія»

Освітньо-професійна програма Культурологія

Робота на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»

Науковий керівник:

ПРИГОДА-ДОНЕЦЬ ТАМІЛА МИКОЛАЇВНА,

кандидат філософських наук,
доцент кафедри культурології

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № 13

засідання кафедри культурології

від 15 травня 2025 р.

Завідувач кафедри

() Москвич О. Д.

(підпис)

ПІБ

ЛУЦЬК – 2025

Анотація

Багірова І. Е. Еволюція субкультури готів у сучасному молодіжному середовищі

Дослідження присвячене аналізу еволюції субкультури готів, її естетично-стильових, ідеологічних, музичних особливостей. Встановлено, що формування готичної субкультури було тісно пов'язане з розвитком постпанкової музики 1980-х років, яка згодом переросла у самостійний культурний феномен із власною філософією, естетикою та стилем. У роботі простежено вплив готичної культури, готичного роману і романтизму на становлення сучасних готів. Окрему увагу приділено аналізу музичних напрямів, що стали основою готичної сцени, зокрема готичного року, дарквейву, гот-панку та їх подальшій трансформації. Досліджено особливості впливу готичної субкультури на моду, стиль життя та кінематограф, а також особливості її сприйняття в різних країнах.

З'ясовано специфіку становлення готів в Україні. Проаналізовано творчість українських гуртів, які так чи інакше використовують готичну естетику, серед них «Кому Вниз», The Nightchild, Cold Comfort, Zwyntar, Gentle Ropes та інші. Виявлено, що українська готична сцена поєднує в собі як традиційні риси світової готичної культури, так і унікальні елементи, пов'язані з національним фольклором та історичними мотивами.

Результати дослідження демонструють, що готична субкультура залишається актуальним феноменом, який надалі впливає на сучасне мистецтво, музику та інші молодіжні рухи. Робота може бути корисною для дослідників субкультур, музикознавців, культурологів, а також усіх, хто цікавиться історією та розвитком альтернативних культурних течій.

Ключові слова: *субкультура готів, готи, готична музика, молодіжні рухи, українська готика, постпанк, дарквейв.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.СУБКУЛЬТУРА ГОТІВ: ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ..	6
1.1. Історія та ідеологія готів.....	6
1.2. Субкультура готів і музика.....	14
РОЗДІЛ 2. ГОТИЧНА СУБКУЛЬТУРА: ВЕКТОРИ ЕВОЛЮЦІЇ.....	18
2.1. Різноманіття в межах субкультури.....	18
2.2. Темна естетика в сучасній моді і стилістиці.....	25
РОЗДІЛ 3. ГОТИЧНА СУБКУЛЬТУРА В УКРАЇНІ.....	29
3.1. Особливості становлення готів в Україні.....	29
3.2. Філософія готів і сатаністів: порівняльний аналіз.....	32
3.3. Готичні мотиви в українській музиці.....	35
ВИСНОВКИ.....	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	44

ВСТУП

Актуальність теми. Субкультура готів, що виникла наприкінці 1970-х років на хвилі постпанку, переросла у потужний культурний рух, що охоплює музику, моду, естетику, ідеологію, духовні пошуки. Готи, натхненні похмурою атмосферою літературної готики, мистецтва доби романтизму, середньовічною символікою, темами життя і смерті, створили унікальний стиль, що набув глобального поширення. Сьогодні готична субкультура не лише зберігає свою автентичність, а й продовжує розвиватися, адаптуючись до нових соціальних реалій. Вона активно проникає у кінематографі, знаходить теми у модерному мистецтві, а також у віртуальному просторі, що сприяє її подальшій еволюції.

Український готичний простір формувався під впливом світових тенденцій, але водночас зумів втілити власну самобутність. Готика в українському мистецтві й музиці має специфічний характер, відображаючи місцеві історичні, етнічні та культурні особливості. Деякі українські музичні гурти та митці активно використовують готичні мотиви у своїй творчості, що свідчить про органічне поєднання традиційного і сучасного.

Попри значний інтерес до цієї теми, досліджень, присвячених трансформації сучасної готичної субкультури, залишається небагато. Більшість наукових робіт зосереджуються на окремих аспектах готики – літературних, музичних чи архітектурних, проте не розглядають її як цілісний феномен, що продовжує еволюціонувати на сьогодні в межах субкультури. Враховуючи брак комплексних досліджень, вивчення цієї теми є своєчасним та актуальним, оскільки сприяє кращому розумінню культурних змін та їхнього впливу на сучасне суспільство.

Наукова новизна. У бакалаврській роботі здійснено комплексне дослідження субкультури готів, динаміки її становлення, а також впливу на сучасне мистецтво та соціальні процеси. Проведено порівняння української готики з субкультурами, які мають подібні або контрастні риси, зокрема

сатанізмом. Досліджено вплив готичної субкультури на молодь в Україні та формування «українських готів», розвиток української готичної музичної сцени.

Мета дослідження- здійснити культурологічний аналіз еволюції субкультури готів в сучасній культурі, зокрема, в Україні.

Для досягнення цієї мети необхідно розв'язати такі **завдання**:

- окреслити основні етапи становлення субкультури готів;
- з'ясувати місце і роль готики у сучасній музичній культурі;
- виявити специфіку і різноманіття стилів в межах субкультури;
- проаналізувати взаємозв'язок готів і сучасної моди;
- визначити особливості і прояви готичної субкультури в Україні;
- порівняти субкультуру готів із субкультурою сатаністів.
- вивчити готичні мотиви в українській музиці.

Об'єкт дослідження-субкультура готів.

Предмет дослідження- трансформація готичної субкультури і її вплив на культурні процеси у світі та в Україні.

Матеріал дослідження. У роботі використано широкий спектр джерел: наукові праці з культурології, соціології та мистецтвознавства, літературні твори, музичні композиції, фільми, а також матеріали з відкритих джерел, що аналізують сучасний стан готичної субкультури.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження можуть бути використані у викладанні курсів з культурології, соціології та історії мистецтва. Вони також можуть слугувати основою для подальших досліджень субкультурних рухів та їхньої ролі в сучасному суспільстві. Аналіз української готичної сцени сприятиме розширенню знань про національну музичну та мистецьку спадщину, формуванню толерантного сприйняття культурного розмаїття.

Апробація. На основі матеріалів до бакалаврської роботи опубліковані тези у Збірнику матеріалів XIX Міжнародної науково-практичної конференції студентів і аспірантів «Молода наука Волині: пріорітети та перспективи досліджень»(2025) та презентовані на секції; тези Збірнику X Міжнародної

науково-практичної конференції «Актуальні проблеми розвитку українського та зарубіжного мистецтва: культурологічний, мистецтвознавчий, педагогічний аспекти»(2025), були презентовані на секції; стаття у XX науково-інформаційному збірнику ЛДІКЗ «Старий Луцьк» до конференції «Любартівські читання»(2025).

РОЗДІЛ 1

СУБКУЛЬТУРА ГОТІВ: ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ

1.1. Історія та ідеологія готів.

Субкультура готів бере свій початок наприкінці 1970-х років у Великій Британії, виникаючи як один із відгалужень постпанк-руху. Її поява стала відповіддю на соціальні, культурні та музичні зміни, що відбувалися в Європі того періоду. Постпанк як музичний жанр виник на хвилі панку, однак відрізнявся більш глибоким і експериментальним звучанням, а також темною, меланхолійною естетикою. Саме ця атмосфера поступово дала початок окремій субкультурі, яка отримала назву «готична».

Перші ознаки готичної естетики почали з'являтися у творчості таких британських гуртів, як Siouxsie and the Banshees, Joy Division і Bauhaus. Останній записав пісню «Bela Lugosi's Dead» (1979), яка стала своєрідним гімном нової субкультури. Саме з цього моменту можна відраховувати початок готичної музики як окремого напрямку. Характерним для цієї сцени було поєднання глибоких текстів, похмурого меланхолійного звучання та специфічного стилю виконання [36].

У 1980-х роках субкультура готів почала оформлюватися не лише як музичний жанр, але і як стиль життя. У Лондоні виникли перші готичні клуби, такі як The Batcave, який став культовим місцем зустрічей для представників готичної сцени. На той час субкультура вже мала чітко виражену візуальну

ідентичність: чорний одяг, андрогінність, екстравагантний макіяж і зацікавленість темами містики, смерті та романтизму.

З Великої Британії готичний рух швидко поширився по всій Європі та Америці. У Німеччині виникла одна з найсильніших готичних сцен, що дала світові такі відомі гурти, як Xmal Deutschland і Lacrimosa. В Америці цей стиль

теж знайшов популярність завдяки таким виконавцям, як Christian Death і London After Midnight.

У 1990-х і 2000-х роках субкультура готів еволюціонувала, розділившись на різні напрями. Виникли такі стилістичні відгалуження, як готичний метал, дарквейв, індастріал-готи тощо. Попри появу нових музичних течій, готична субкультура продовжувала існувати, зберігаючи свої основні ідеали та естетичні особливості [12].

Таким чином, зародження субкультури готів було тісно пов'язане з розвитком постпанку, соціальними змінами кінця XX століття та формуванням нової музичної ідентичності. Від музики Bauhaus і Siouxsie and the Banshees до створення культових клубів та розширення готичної сцени на міжнародному рівні – цей процес продемонстрував силу культурного впливу, який і до сьогодні приваблює нові покоління до готичної естетики.

Готична культура має глибоке коріння в історії мистецтва, літератури та архітектури, і її вплив помітний у різних формах культурного вираження. Субкультура готів, що виникла наприкінці 1970-х років у Великій Британії, багато в чому черпає натхнення з естетичних, філософських та мистецьких аспектів готики. Ця взаємозалежність між класичною готикою та сучасним готичним рухом створює унікальний культурний феномен [34].

Готика – це ціла культурна епоха, що глибоко вкоренилася в європейську цивілізацію і залишила вагомий слід в мистецтві, соціальних уявленнях та релігійних практиках. Поява готики припадає на період середньовіччя, однак її вплив простягався на кілька століть, до самого кінця XVIII століття і навіть до сучасності.

Термін «готика» був вперше застосований італійськими гуманістами епохи Відродження, які, порівнюючи її з класичною архітектурою Стародавнього Риму та Греції, використовували його з негативним відтінком, асоціюючи цей стиль з варварами – готами. Проте з часом цей стиль був переосмислений і став визнаним як важлива частина європейської культурної спадщини, що охоплює

не лише архітектуру, але й літературу, живопис, музику і соціально-політичні зміни [29, с. 52].

Готичний стиль виник в середині XII століття у Франції і швидко розповсюдився по всій Європі, ставши домінантним стилем архітектури у період з XIII по XVI століття. Готика вирізнялася своєю прагматичністю і прагненням до вертикалізму, що виражалося через високі шпилі, тонкі стіни, великі вікна, барвисті вітражі і розкішні інтер'єри.

Архітектура готики була більше, ніж просто стилістичним напрямом – це була відповідь на релігійні, соціальні та політичні потреби того часу. Велетенські собори були не тільки місцями для поклоніння, а й символами божественної влади на землі. Готичний стиль зміщував фокус від практичності та земного до духовного і надприродного, підкреслюючи ідею Бога як вищої сили, що панує над всесвітом.

Готичний стиль також знайшов своє відображення в літературі, зокрема в жанрі, що отримав назву «готичний роман». Цей жанр виник в середині XVIII століття в Англії і швидко поширився по Європі, ставши важливим елементом романтизму [32]. Літературна готика поєднувала в собі елементи фантастики, жахів, містики і психологічного трилера. Відомі готичні романи того часу, такі як «Замок Отранто» Гораса Волпола, поєднували елементи старовинних замків, таємничих подій і надприродних явищ, що підсилювали атмосферу напруги та жаху. Готичні романи стали популярними серед читачів, оскільки дозволяли їм досліджувати теми страху, смерті, моралі та людських слабкостей через переживання героїв [6, с. 129].

Мері Шеллі у своїй роботі «Франкенштейн, або Совість сучасного Прометей» також використовувала готичні мотиви, об'єднуючи їх з науково-фантастичними ідеями. Цей твір став важливим кроком у розвитку жанру, в якому центральним став моральний аспект людської амбіції та пошуки безсмертя, що у кінцевому підсумку призводять до руйнівних наслідків [17].

Готичні романи того часу акцентували на темах психічного стану героїв, їхніх внутрішніх конфліктах, зламаних моральних кодах і боротьбі з

надприродними силами. Однак важливо зазначити, що ці твори не просто лякали читачів, а також ставили складні моральні питання, які стосувалися моральної відповідальності, особистої свободи та етики [34].

Сучасна готична субкультура народилася з постпанкової сцени кінця 1970-х років. Гурти Joy Division, Siouxsie and the Banshees, Bauhaus та The Cure створили атмосферну, меланхолійну музику, яка відображала темні й експресивні мотиви готичної естетики. Саме цей напрямок у музиці, що характеризується мінорними акордами, глибокими текстами та характерним вокалом, став основою формування нової молодіжної субкультури – готів.

Готи запозичили багато рис із класичної готики: похмурі кольори, акцент на тематику смерті та містики, естетизацію самотності й індивідуалізму. Учасники субкультури не просто слухали музику, а й створювали цілісний образ, що включав специфічний стиль одягу, макіяж та поведінкові особливості. Чорний одяг, мереживо, хрести, срібні аксесуари, пудрені обличчя та темний макіяж стали відмінними рисами готичного стилю, який відсилав до епохи Вікторіанської Англії та романтизму.

У XX столітті готичні мотиви стали невід'ємною частиною культурної практики в багатьох аспектах – від літератури до кінематографа, музики та моди. Культура готики була глибоко пов'язана з темними аспектами людського існування, а з плином часу ці теми адаптувалися до сучасного контексту. Жахи, які були важливим компонентом готичної літератури, знайшли своє відображення в популярному кінематографі, зокрема у фільмах жахів та містичних трилерах.

Тобто, сучасна готика значно відрізняється від літератури другої половини XVIII століття. Основною відмінністю є зміна середовища: замість урбаністичних локацій традиційні персонажі, як привиди, вампіри та неупокоєні душі, зникають або зазнають суттєвих трансформацій. Крім того, відсутня виразна проекція темної атмосфери середньовічних замків на реалії XX століття. Сучасна готика має чітко виражену філософську та естетичну основу, яка охоплює не лише тематику, але й сюжет.

Філософське підґрунтя готичної субкультури також пов'язане з готикою як культурним явищем. Готи часто цікавляться темами екзистенціалізму, романтизму та декадансу. Вони нерідко звертаються до класичних літературних творів готичного жанру, аналізують філософські концепції життя і смерті, а також мають схильність до символізму та містики. Це споріднює сучасну готичну субкультуру з готичною традицією минулих століть.

Прикладом цього є творчість Енн Райс, зокрема її роман «Інтерв'ю з вампіром», що став всесвітньо відомим завдяки книзі та однойменному фільму. Цей ультраготичний твір, що розповідає про складнощі й радощі післясмертного існування, порушує важливі філософські питання: життя і смерті, любові і ненависті, часу та пам'яті. Стан героїв дозволяє переосмислити ці вічні теми з нового погляду [35].

Сучасна готика також відрізняється від класичної у своєму зверненні до внутрішнього світу персонажів. У традиційній готичі не було акценту на відчуттях героїв, таких як зорові, нюхові чи тактильні. Натомість сучасні твори значно зменшують простір і топос, що дозволяє створити атмосферу страху та безвиході, орієнтуючись на вимогливого читача. Для того, щоб здивувати сучасну аудиторію, використовуються новітні експерименти, зокрема введення натуралістичних деталей, яких не було в класичних готичних творах [6, с. 131].

Готична культура вплинула не лише на моду та музику, а й на інші сфери мистецтва. У кіно з'явилися фільми, що продовжують традиції готики – наприклад, стрічки Тіма Бертоне, а в сучасній літературі жанр готичного роману пережив нову хвилю популярності. Готична естетика проникла в театр, живопис і навіть у фотографію, відображаючи інтерес до похмурих, містичних і водночас вишуканих образів [26, с. 297].

Таким чином, готична культура і сучасна субкультура готів тісно пов'язані. Готика як мистецький напрямок дала поштовх до створення нової молодіжної спільноти, що зберігає естетику минулих епох, поєднуючи її з сучасним музичним і філософським контекстом. Готи продовжують традиції готичної культури, трансформуючи їх у відповідь на виклики сучасного світу, і

саме цей динамічний зв'язок дозволяє їм залишатися унікальним явищем у світовій культурі. Готика надалі надихає митців, науковців і шанувальників темної естетики, виступаючи не лише як стиль, а й як культурне явище, що перетворює відображення людських страхів і бажань у безсмертні твори мистецтва.

Однією з найвідоміших рис субкультури готів є захоплення кладовищами — просторами смерті, тиші та пам'яті. Це захоплення викликає подив у сторонніх, але для готів воно сповнене змісту, символізму й навіть своєрідної краси. Тоді виникає питання «Чому готів так приваблює кладовище?».

Для гота кладовище — не місце страху, а простір для роздумів. Це медитативна зона, де вирує тиша, що сприяє зануренню в себе. У світі, де панує шум, інформаційний потік і суєта, кладовище дає можливість уповільнитися й подумати про те, що є головним.

Готи не заперечують смерть — вони приймають її як природну частину буття. У цьому — спільність із філософією екзистенціалізму: життя має сенс лише тоді, коли ми усвідомлюємо його кінечність. Готична субкультура нерозривно пов'язана зі смертю, меланхолією, красою руїни та тугою за минулим. У сучасному світі, де смерть намагаються приховати, замовчати, відгородити від повсякдення, готи відкрито звертаються до неї — не з страхом, а з повагою, інтелектуальним інтересом і навіть естетичним захопленням. У цьому сенсі кладовище стає для них не лише місцем спокою, але й символічним простором глибоких роздумів.

За даними дослідження Сергія Сторожука (2023), сучасна інтерпретація символів у європейському мистецтві має свої корені у глибоких культурних традиціях середньовічної Європи. Архітектурні елементи, такі як шпилі та стрілчасті арки, що характерні для середньовічних храмових споруд, символізують піднесення духу та нескінченне прагнення до вічності. Ці форми впливали не лише на релігійну архітектуру, а й стали важливими елементами у формуванні стилістики готичних надгробків, де вертикальна динаміка підкреслює духовну трансцендентність [25].

Мох на надгробках, тріщини на статуях, вітер, що гуляє між хрестами — усе це має глибоку художню вартість. Гот бачить у цьому не розпад, а форму краси, що транслює ідею вічності через тлінність.

Символіка, що втілюється у формі, образах і деталях готичних могил, говорить з нами мовою, яка існує поза часом, на перетині сакрального, художнього та філософського. Одним із ключових архітектурних мотивів є шпиль та стрілочасті арки, що нагадують конструкції середньовічних соборів. Ці форми спрямовані вгору, ніби прорізають небо, що символізує піднесення душі, прагнення до вищого, до трансцендентного. Вони виступають своєрідною дорогою — вертикальною траєкторією, яка веде з тілесного до духовного.

Інший символічний елемент — решітки, ланцюги, важкі металеві хрести, які огорожують або прикрашають гробниці. Вони вказують на земні обмеження: тіло, що замкнене у фізичну форму, підлягає тлінню, але смерть — це звільнення з цього полону. Тому ланцюг, що обрамляє надгробок, можна читати як рамку для завершеної історії, або як оберіг, що зберігає тишу мертвих.

Готична традиція активно використовує скульптуру як засіб передачі складних філософських ідеалів. Одним із найбільш поширених образів є ангели. Їх часто зображають у стані молитви, жалю або споглядання. Ангел зі складеними крилами — це вартовий, охоронець душі, що вже вирушила в інший світ. Ангел із розпростертими крилами може уособлювати піднесення душі, її рух у бік безсмертя.

Нерідко можна побачити жіночі постаті, зображені в стані скорботи, зі схиленою головою або закритими очима. Це алегоричні фігури, що символізують жаль, тугу, ніжність і материнське начало — жіноча енергія, що оплакує втрату, але при цьому оберігає. Ці фігури можуть втілювати як особисту скорботу, так і колективну пам'ять.

Не менш видатним символом є крилатий скелет — складне поєднання анатомічної правди й метафізичного сенсу. Це візуалізація парадоксу: смерть отримує крила, тобто трансформується у щось, що долає межі простору і часу. У

цій формі відчувається не лише страх, але й повага, усвідомлення свободи, яку дає завершення тілесного існування.

Нарешті, один із найбільш поетичних символів — пісочний годинник з крилами. Пісок часу, що повільно сиплеться вниз, — це візуалізація життя, яке щосекунди зникає. Але крила додають цьому образу інше значення — час не просто минає, він «відлітає», залишаючи по собі спогади. Це м'яке нагадування про смертність, яке водночас підкреслює, що життя — це політ, а не падіння. Цей багатий символічний шар готичних могил і кладовищ пояснює, чому готи обирають саме ці простори для роздумів, творчості й духовної рефлексії. Кожен надгробок у готичному стилі — це мовчазна книга, відкрита перед тими, хто вміє читати її знаки.

Готичні епітафії — важливий складник цього культурного простору. Латинські вислови на кшталт «Memento mori» («Пам'ятай про смерть») або «Requiescat in pace» («Споживай з миром») не лише прикрашають могили, а й формують філософське тло готичної свідомості. Це не мертвий канон, а жива мова культури, в якій смерть — не табу, а тема для вдумливого діалогу.

Для багатьох готів кладовище є простором внутрішньої свободи. У контрасті до фальшивості масової культури, поверхневих емоцій і динаміки споживання, кладовище пропонує правду. Тут кожна могила — це розповідь, кожен пам'ятник — зафіксований момент людського досвіду. Це простір, де минуле дихає, а пам'ять живе в камені, металі, тиші.

Таке сприйняття є також формою протесту. У той час як сучасне суспільство уникає розмов про смерть, готи повертають її у публічний дискурс, нагадуючи, що вона — не ворог, а природна частина буття. Їх позиція — це гідна відповідь на колективний страх і духовну порожнечу. Цей багатий символічний шар готичних могил і кладовищ пояснює, чому готи обирають саме ці простори для роздумів, творчості й духовної рефлексії. Кожен надгробок у готичному стилі — це мовчазна книга, відкрита перед тими, хто вміє читати її знаки [28, с. 84].

Таким чином, привабливість кладовищ для готів — це не дивина, а логічне продовження глибокого світогляду. Це повага до смерті як до переходу, до минулого як до джерела мудрості, до символу як до живої мови культури. Готична могила — це не просто місце поховання. Це скульптурна розповідь про людину, її почуття, цінності й духовну присутність навіть після відходу.

1.2. Субкультура готів і музика.

Готична субкультура сформувалася наприкінці 1970-х – на початку 1980-х років, коли панк-рух, що був на піку своєї популярності, почав втрачати своє значення. У цей час деякі панк-групи почали експериментувати з новими напрямками в музиці, поєднуючи елементи панку з арт-роком, пост-панком і глем-роком, що зрештою призвело до появи нового жанру музики – готичного року.

До основних гуртів цього періоду відносяться Joy Division, The Damned, The Clash, які допомогли сформувати нову естетику. Гурти Bauhaus, Virgin Prunes, Southern Death Cult та інші стали основою першої хвилі готичного року. Зокрема, гурт Bauhaus, який вплинув на розвиток готичної культури, став першим, хто визначив цей напрямок у музиці. Важливим моментом став сингл «Bela Lugosi's Dead», випущений в 1979 році, який став символом нової культурної течії [12].

Спостереження за готичною субкультурою змінювались разом із самою субкультурою. У книзі *Some Wear Leather, Some Wear Lace* зазначається, що навіть у найкращі часи готичної субкультури, згідно з першою хвилею готів у середині 1980-х, це все ще була досить невідома музична течія чи спільнота в багатьох частинах світу. Хоча вона вже поширилася в багатьох країнах, ті, хто проживав у більш сільських або приміських районах, найімовірніше, не чули про неї до 1990-х років або навіть пізніше, а можливо, і взагалі не чули.

Готична субкультура була найбільш поширена у великих містах. Лише в 1986 році музика готів почала ставати більш популярною, згодом, завдяки допомозі MTV, хоча навіть тоді багато людей все ще не знали про неї. Готи

вважалися ізгоями більшістю суспільства, навіть коли музичний жанр почав ставати популярнішим.

Випадок, зазначений у *Some Wear Leather, Some Wear Lace*, стосується групи готів, які намагалися потрапити в Діснейленд, але охорона не дозволила їм увійти, попри те, що вони вже придбали квитки (Харріман). Їм було заборонено вхід через їхній екстравагантний одяг і макіяж [36].

До 1981 року готична культура і музика вже здобули певну популярність, і з'явилося чітке коло прихильників цього стилю, які стали об'єднуватися в окрему спільноту. 1982 рік став важливим етапом у розвитку готики, оскільки в цей час відкрився культовий готичний клуб *Batcave* в Лондоні, який став не лише популярним клубом, а й центром готичної культури. Відкриття *Batcave* стало визначною подією, яка символізувала становлення готичної субкультури. Того ж року вийшов альбом «*Pornography*» гурту *The Cure*, що часто вважається кульмінацією раннього готичного року.

На початку 1980-х років, у публічному обговоренні почала з'являтися назва «готична», хоча спочатку вона використовувалася в іронічному контексті для позначення сумного і похмурого характеру нової музики. Першим гуртом, якому стали приписувати цей термін, був *Joy Division*, хоча згодом він став використовуватися для позначення інших артистів, чий творчість мала меланхолійний і темний настрій.

У середині 1980-х років, коли готична культура і музика набули популярності, з'явилася друга хвиля готичних гуртів, серед яких були *Sisters of Mercy*, *Fields of the Nephilim* та інші. Цей період відзначався більш мелодійними та динамічними елементами в музиці, але готична естетика залишалася центральною.

До початку 1990-х років готична субкультура вже стала частиною музичної сцени, і готичний напрямок почав активно висвітлюватися в мейнстрімних медіа. Проте багато представників готичної субкультури почали відмовлятися від терміну «гот», оскільки він став занадто комерціалізованим.

У 1990-х роках готична субкультура зазнала серйозних змін і почала розгалужуватися на різні напрямки. З'явилися нові течії, такі як кібер-готика, яка поєднувала елементи електронної музики та традиційну готичну естетику. Популярність готичної музики продовжувала зростати, і цей стиль почав поширюватися не лише в Європі і Північній Америці, але й по всьому світу. Готичні спільноти активно формувалися в таких країнах, як Великобританія, США, Франція, Німеччина, а також Японія та інші, де готична культура здобувала своє місце.

Протягом 1990-х і 2000-х років готика продовжувала еволюціонувати і адаптуватися до нових соціальних умов і музичних тенденцій. Це призвело до розщеплення субкультури на різні напрямки і смакові групи, що стало особливо помітно, коли готичні стилі стали частиною популярної культури, і субкультура втратила свою колишню однорідність.

На цьому етапі виникли суперечки серед готичних спільнот стосовно того, що є «справжньою» готикою, оскільки рух зазнав значних змін і розвитку [15].

Субкультура зберегла свою окремішність завдяки замкнутому внутрішньому розвитку, і тому вижила, ставши ще більш сильною і організованою. Одним із результатів цієї еволюції стало формування широкої інфраструктури – готичні журнали, радіостанції, лейбли, клуби, магазини, які забезпечили готичній культурі можливість автономного існування. З середини 1990-х років вже була сформована досить розвинена, ізольована інфраструктура готичної субкультури, що давало їй можливість існувати незалежно від мас-медіа і реакції суспільства.

Друга половина 90-х стала новим етапом для готичної культури, коли вона вийшла за межі власної сцени, охопивши інші субкультури, такі як вампіри та фетиш. Інтернет також відіграв важливу роль у розвитку готичної субкультури, оскільки готи активно долучалися до мережевого життя, що почало активно розвиватися в цей час.

Готичні форуми та сайти стали важливими точками зустрічі для готичних спільнот, а великі готичні фестивалі, такі як Wave Gotik Treffen в Німеччині,

Whitby Gothic Weekend в Англії, Convergence у США, стали важливими заходами для зустрічей і обміну досвідом серед готів.

В результаті цього розвитку, готична субкультура набула своєї повноцінної ідентичності, почала активно розширюватися, залучаючи нових учасників і адаптуючись до нових соціальних умов і музичних впливів [12].

Таким чином, музика є одним з основних елементів готичної субкультури, і її роль у формуванні готичної ідентичності неможливо переоцінити. Від її виникнення в кінці 1970-х років до сьогодні музика залишалась основним інструментом вираження темних, меланхолійних і декадентських аспектів готичного світу.

Зародження готичного року в поєднанні з елементами панку, арт-року та пост-панку дозволило створити новий звук, який став символом готичної субкультури. Гурти, як-от Bauhaus, Siouxsie and the Banshees, The Sisters of Mercy, Fields of the Nephilim, сформували естетичні та музичні канони, що залишаються актуальними й сьогодні.

РОЗДІЛ 2

ГОТИЧНА СУБКУЛЬТУРА: ВЕКТОРИ ЕВОЛЮЦІЇ

2.1. Різноманіття в межах субкультури.

Поширення різноманітних субкультур є характерною рисою сучасного молодіжного середовища. Завдяки впливу субкультур молодь отримує можливість реалізувати свій творчий та інтелектуальний потенціал, розширювати коло спілкування та урізноманітнювати повсякденне життя. Визначаючи власні цінності та життєві орієнтири, формуючи систему норм і моделей поведінки, молоді люди прагнуть знайти своє унікальне місце в суспільстві [5].

Дослідники цієї теми розглядають молодіжні субкультури як певні згуртовані групи, що мають свої соціокультурні особливості, такі як власний сленг, характерні символи, традиції та специфічні моделі поведінки.

Особливу увагу слід приділити механізму запозичення й адаптації символів з інших культур, що, на перший погляд, може виглядати як хаотичне привласнення чужих знаків. Проте це явище має певні закономірності та функціональне значення у процесі субкультурної комунікації.

Основною ознакою цього процесу є використання етнічних та інших зовнішніх символів для позначення власної субкультури, надання їй впізнаваності та відокремлення від домінантного суспільства. Самоідентифікація, у тому числі на рівні символічного представлення, виникає саме тоді, коли постає потреба чітко розмежувати «своїх» і «чужих». Саме тому субкультурні знаки є виразними, іноді навіть провокативними, оскільки їхня основна функція – створення візуальної відмінності.

Дослідники зазначають, що багато символів, які сприймаються як автентичні для тієї чи іншої субкультури, насправді є запозиченими, але в

процесі адаптації вони переосмислюються та інтегруються в новий контекст, стаючи невід'ємною частиною субкультурного коду [1].

Готична субкультура являє собою особливе світовідчуття, яке визначає поведінку її представників і лише потім виявляється у зовнішньому вигляді. Основною її характеристикою є сприйняття світу в його цілісності, що проявляється в поєднанні світлих і темних аспектів людського існування. Відсутність чітких світоглядних рамок робить субкультуру відкритою до інтеграції різноманітних елементів, що сприяє її внутрішній динаміці та розвитку.

Готичний світогляд звернений до глибинних рівнів свідомості, що зумовлює інтерес до декадентських мотивів, темної романтики, містики, індивідуалізму та певної схильності до самотності. Разом із цим, існує широкий спектр соціальної взаємодії серед готів, що проявляється у створенні клубів і проведенні фестивалів, присвячених цій субкультурі [26, с. 296].

Готична субкультура характеризується еkleктичністю, що відображається в її стилях. Класичний готичний образ є одним із найстаріших напрямків, що не передбачає яскраво вираженого епатажу.

Існують численні варіації стилів, що відображають різні історичні та естетичні впливи: середньовічний (medieval goth), вікторіанський (victorian goth), ренесансний (renaissance goth), романтичний (romantic goth) і антикварний (antiquity goth), які ґрунтуються на використанні одягу та аксесуарів, що передають дух відповідної епохи. Андрогінний стиль (androgyn goth) нівелює традиційне поняття статі, тоді як уестерн-гот (western goth) включає елементи ковбойського одягу. Інші напрямки, такі як фетиш-гот (fetish goth), вампірський стиль (vampyre goth), сайбер-гот (cyber goth), мілітарі-гот (military goth), трайбл-гот (tribal goth), індастріал-гот (industrial goth), панк-гот (punk goth), лоліта-гот (lolita goth) і фейрі-гот (fairy goth), мають свої унікальні естетичні риси, які відображають специфічні ідейні та художні впливи.

Корпоративний стиль (corporate goth), що виник як необхідність поєднання готичної ідентичності з діловим середовищем, а також стиль джинси-і-футболка

(jeans'n'T-shirt goth), що свідчить про відмову від зовнішньої ідентифікації за збереженням світоглядних установок субкультури [9, с. 221-222].

Готичний світогляд відзначається специфічною філософською та емоційною частиною, що нерідко визначається самими готами як «романтично-депресивний погляд на життя». Основними характеристиками є замкнутість, меланхолія, підвищена вразливість, мізантропія, любов до естетики, містицизм і заперечення стереотипів.

Особливе місце в готичній культурі займає сприйняття смерті як невіддільного елементу існування, що формує відповідні естетичні уподобання. Прагнення до артистичності та самовираження відіграє ключову роль у формуванні зовнішнього вигляду готів.

Традиційними атрибутами є чорний одяг, фарбування нігтів, волосся та губ у темні кольори, підведення очей, а також використання аксесуарів на кшталт анкха, хрестів, символів смерті, зображень кажанів, ланцюгів, кулонів і магічних символів і навіть дуже неочікуваних християнських символів, як Пресвяте серце Ісуса та Непорочне серце Діви Марії(символи любові та милосердя) [34].

Готична мода поділяється на два основні напрямки: вікторіанську готику, що включає довгі оксамитові сукні, вуалі, корсети, рукавички, та романтичну готику, що характеризується мереживними парасольками, фраками й блузами з романтичним кроєм.

Макіяж готів зосереджується на блідості шкіри, темних очах і контрастних губах, переважно червоних або чорних відтінків. Волосся може бути як довгим і розпущеним, так і оформленим у складні зачіски на зразок ірокезів [26, с. 297].

Різновиди готичної субкультури можна умовно поділити на кілька основних течій, що значною мірою різняться за естетичними та поведінковими характеристиками.

Серед таких течій виділяються Mopey Goth і Perky Goth, які являють собою два протилежних підходи до сприйняття готичної культури.

Mopey Goth часто асоціюються з представниками субкультури, які перебувають у стані депресії, замкнуті, мізантропічні та меланхолійні. Цей тип

готів часто вважається найбільш автентичним у контексті готичної культури. *Perky Goths* характеризуються більш легким, «розслабленим» ставленням до субкультури, активним соціальним життям і відсутністю схильності до депресії, вважаючи *Morey Goth* занудними та надто інтровертними [15].

Antiquity Goth (антикварні готи) надають перевагу стилям певних історичних епох, таких як Вікторіанська епоха, Ренесанс та інші. Їхні костюми часто є точними відтвореннями або стилізаціями костюмів відповідних періодів, зазвичай в чорному кольорі. Такий стиль переважно романтизований і носить символічний характер, виражаючи готичну естетику через історичні асоціації. Одяг для жінок включає корсети, мереживні сукні, плащі та кофти з воланами, а для чоловіків – камзоли, мереживні сорочки, панталони та плащі. Взуття в обох випадках зазвичай складається з гостроносих черевиків або чобіт. Основні прикраси – срібні діадеми, кільця та намиста, а зачіски часто повторюють моделі історичних періодів.

Androgyn Goth (андрогінні готи) відрізняються від інших представників субкультури завдяки своєму зовнішньому вигляду, який часто є нечітким у визначенні статі. Вони можуть носити спідниці та латексну або вінілову одяг, поєднуючи жіночі та чоловічі елементи. Зачіски здебільшого «безстатеві», а макіяж і прикраси спрямовані на підкреслення цього андрогінного вигляду. Взуття включає як військові чоботи, так і «фетиш-взуття».

CyberGoth і *Darkwave* відображають вплив кіберпанк-естетики на готичну субкультуру. Представники цих течій поєднують традиційну готичну темну естетику з елементами техно та індустріальної культури, включаючи вініл, латекс, шкіру та інші матеріали, що характерні для фетиш-культури. Їхні зачіски часто короткі або зі складними візерунками, а прикраси та аксесуари мають техногенний дизайн [15].

GlitterGoth (глітер-готика) та *FairyGoth* (фейрі-готика) характеризуються змішуванням стилів і кольорів, часто включаючи нехарактерні для готичної культури яскраві відтінки. Одяг представників цієї течії часто включає різнокольорові спідниці та топи, в той час, як зачіски можуть бути неприродних

кольорів, таких як рожевий, зелений або фіолетовий. Вони використовують в своїй естетиці прикраси, що відображають «фейрі» або глем-стиль.

NuGoth з'явилися у 1970-х роках, проте популярності набули вже у 2000-х роках. Від традиційних готів відрізняються використанням тодішніх трендів. Це про великі круглі окуляри, капелюшки, поєднання хіпстера і гранжу 90-х років. Нью-готів часто вважали позерами, бо вони акцентують увагу лише на моді, а не на музиці [30].

GypsyGoth та HippieGoth демонструють вплив хіпі та етнічних елементів на готичну культуру. Одяг зазвичай включає мішкуваті сукні та сорочки, часто з темних оксамитових тканин, а зачіски вільно спадають на плечі. Прикраси мають магічний або етнічний характер, включаючи рунічні символи та дерев'яні елементи.

FetishGoth (садомазо-готи) та PunkGoth є течіями, що розвиваються на основі фетиш-естетики та панк-року. У їхньому вигляді домінують латекс, вініл та шкіра, а зачіски, аксесуари й прикраси орієнтовані на підкреслення фетишистського аспекту. Візуально ці групи часто нагадують відвідувачів фетиш-клубів або учасників панк-субкультури, проте з більш витонченим і похмурым виглядом.

VampireGoth (вампірська готика) акцентує на вампірській естетиці, де основними елементами є корсети, мереживні сукні, камзоли та довгі, часто чорні, плащі. Представники цієї течії часто використовують кольорові контактні лінзи для досягнення ефекту «викривлених» очей, що посилює вампірський вигляд [15].

PaganGoth поєднує в собі язичницькі ритуали та символіку. Пентаграми, мереживо, використання рун в своїх образах додає містичності та загадковості представникам даної течії. Вони активно цікавляться міфологією та фольклором давніх народів, мають тісний духовний зв'язок з природою, що й доносять іншим своїми образами, використовуючи амулети [21].

WhiteGoth - це готи які відрізняються зовнішнім виглядом від інших через використання суто білого кольору в одязі. Такий блідий вигляд робить їх

візуально схожими на примар. Білі готи не єдині хто відмовився від чорного кольору, існують ще одна течія PastelGoth. Вони використовують світлі відтінки, в основному рожеві чи фіолетові. Про цю течію часто чується «моторошно милий» чи «солодкі до нудоти» [36].

TribalGoth характеризується пірсингом, татуюваннями та використанням важких металевих прикрас, часто в стилі «модерністського примітивізму». Одяг варіюється, але здебільшого має елементи з фетиш-естетики. Взуття часто складається з військових черевиків, а зачіски включають виголені скроні та волосся неприродних кольорів.

CabaretGoth базується на атмосфері бурлеск-шоу та кабаре. Витончені образи доповнювали корсети виконані в едвардіанському стилі з елементами вікторіанської епохи, панчохи, екстравагантні сукні, декоративне каміння в аксесуарах. Цей стиль тримає в собі темну готику розбавлену драматичністю та гостринкою розкоші [31].

Gothabilly повертає до 50-х через музику у жанрі готабіллі. Це поєднання двох жанрів року та кантрі (rockabilly та psychobilly). Цей напрям нагадує ретро-рок-н-рол. Візуальні ознаки включають в себе: betty bangs (чубчик) і локони, сукні чи спідниці олівці. Чоловіки носять сорочки, часто рвані, шкірянки. Майже усі представники зустрічаються з татуюваннями.

CorpGoth(Corporate, Office Goth)прекрасний стиль для людей які працюють переважно в офісах і не хочуть або не можуть відмовитись від готичних образів. Це та ж сама готика у темних відтінках, похмурих образах, але більш стримана для робочого аутфіту.

Загалом, хоча ці течії в готичній субкультурі мають певні умовні характеристики, багато готів не підпадають під жодну з цих категорій, але все ж відповідають основним елементам готичного стилю. Найбільш поширеними напрямками на сьогодні є Antiquity Goth, Fetish Goth, Punk Goth та Vampire Goth [15].

У 2020 році з розвитком TikTokпопулярності набрали відео з естетикою готики певної країни. В них тітокери вдало передають містичну красу свого

рідного чи навпаки дуже далекого краю. Для таких невеликих проєктів використовують карусель з фото-пейзажами, малими влучними деталями, тваринами, аутфітом, архаїчними предметами у інтер'єрі. Для музичного супроводу додають мелодії з ноткою меланхолії(не завжди), або ж мелодії з вкоріненими архетипами народів, які проживали на тій чи іншій території та вкорінилися в першочергових думках пересічних людей, що мимоволі чують назву самої країни.

До прикладу:

TexasGothicнадихається закинутими католицькими церквами, старими ковбойськими будинками, ранчо. Готичні мотиви Техасу передають кладовища в мертво-мовчазних полях, де тільки й видніються прості, що звично для давнього дикого заходу, хрести. Готика у цьому напрямі – це про покинутість, спустошеність, давність, старість. Довгі спустошені дороги ведуть у невідомість, а подерті знаки на них, які не змінювалися багато років, несуть в собі страх. Закинуті будинки завмерли, ніби час зупинився. На вікнах висить жовта від багатьох років тюль, на стінах роги тварин з вдалим полювань. Одним з найпопулярніших відео з атмосферою TexasGothic є відео @timelessportal під музику Ricky Nelson – Lonesome Town. Відео зібрало 91,8 тис. вподобайок (на 15. 05. 2025).

UkraineGothic – готика в Україні базується, зазвичай, на Карпатах та українській міфології, туманна погода в лісі, полях, старі закинуті будинки в горах подалі від самих сільських поселень. Опале осіннє листя передає смуток, меланхолію. Це атмосфера пасовища з вівцями, тихий звук дзвіночків на їх шиях. Закинуті старі дерев'яні церкви з іконами та монументальними фресками передають дух «християнської готики». Прекрасно естетику у своїх відео передав аккаунт у TikTok @lepustimidus.ri. У її відео українська готика передана через одиничні хрести біля дороги, обвішані вишитими рушниками, млини та колодязі, якими давно вже не користуються.

JapaneseGothic – японська готика включає в себе не зовсім архетипи Японії, а сучасний нестандартний стиль, часто навіть страшно-огидний, таке явище

називають «кріповий» від англійського слова «creepy», що означає «моторошний». Ляльковий стиль лоліта, м'яккі іграшки, які оздоблюють пірсингом, бантами з кружевом та імітацією крові фарбою. Японська готика передається через аніме. Найпопулярнішим вважається «Hellsing». В Японії під впливом готики та року популярність набирає ще одна субкультура Visual Kei. Представники цієї течії впізнавані за екстравагантним іміджем, який поєднує в собі звичні для готів образи з вікторіанськими костюмами. Це не лише субкультура це жанр музики. Найвідомішими прикладами виступають гурти Versailles, SID, Amadeus та вокаліст Atsushi Sakurai.

ChinaGothic – естетика переплітає в собі елементи традиційної китайської культури чи одягу з готичними трендами. Наприклад традиційне ципао темних відтінків з вишивками драконів поєднують з готичними аксесуарами, такими як парасольки, підвіски з черепами, металеві шпильки у волосся, додаванням темного макіяжу. Китайська готика велику увагу приділяє народній творчості, нотки готики присутні у легендах про кітсуне – лисицю, яка може приймати людську подобу, та з віком стають сильніші в магії й мають дедалі більше хвостів. У деяких храмах зустрічаються статуї кітсуне, бо такий образ є священним в культурі Китаю. Лисиця – посланець, вчитель мудрості. Образ китайської лисиці готичний через свою трагічність, кітсуне часто закохуються в людей з якими не можуть бути разом і через це страждають.

Таким чином, готична субкультура є багатограним явищем, що поєднує різні історичні, естетичні й філософські впливи, відзначаючись унікальним поєднанням світоглядних орієнтацій, індивідуалізму та глибокої естетичної виразності. Вона залишається відкритою для інтерпретацій і творчого осмислення, що забезпечує її сталість і розвиток у культурному просторі.

2.2. Темна естетика в сучасній моді і стилістиці.

Готична субкультура, яка зародилася наприкінці 1970-х років, значно вплинула на розвиток високої моди та стилю життя. Цей вплив проявляється як

у використанні специфічних елементів одягу та аксесуарів, так і в формуванні унікального світогляду та способу життя, що відображаються в різних аспектах сучасної культури.

Готичний стиль, з його акцентом на чорний колір, використанні матеріалів як-от шкіра, мереживо, шовк, оксамит та парча, а також характерних аксесуарах, таких як шиповані браслети та нашійники, привернув увагу дизайнерів високої моди.

Елементи готичного стилю почали з'являтися в колекціях відомих модельєрів, що свідчить про інтеграцію підкультурних мотивів у mainstream моду. Це включало як використання готичних мотивів у дизайні одягу, так і запозичення окремих елементів, які стали частиною сучасного модного лексикону [22, с. 376].

Готична субкультура вплинула на стиль життя її представників. Це включає інтерес до специфічних видів мистецтва, літератури, музики та філософії, які відображаються в повсякденній діяльності та вподобаннях.

Залучення до готичної субкультури часто супроводжується участю в тематичних заходах, фестивалях та спільнотах, що сприяють розвитку культурних практик та соціальних зв'язків серед її членів.

З часом елементи готичного стилю та культури були визнані ширшою аудиторією, що призвело до їх інтеграції в різні елементи масової культури. Це включало появу готичних мотивів у популярних медіа, рекламі та інших формах комунікації, що свідчить про вплив субкультури на ширшу культурну палітру [4, с. 162].

Готична субкультура відома своїм критичним ставленням до споживацької культури та масових трендів, що проявляється в прагненні до індивідуальності, самовираження та відмові від стандартів, нав'язаних суспільством. Такий підхід сприяє розвитку альтернативних форм мистецтва, музики та літератури, які кидають виклик традиційним уявленням про красу, успіх та щастя.

Готична субкультура також вплинула на розвиток інших субкультур та мистецьких напрямків. Наприклад, кіберготика поєднує елементи готичного

стилю з технологічними мотивами, створюючи унікальний візуальний та концептуальний стиль, що свідчить про здатність готичної культури адаптуватися та взаємодіяти з іншими культурними течіями, збагачуючи їх новими ідеями та естетичними рішеннями [27, с. 94].

Готична субкультура сприяла розширенню уявлень про красу та моду. Вона продемонструвала, що краса може бути темною, меланхолійною та нетрадиційною, що вплинуло на сприйняття моди як форми мистецтва та самовираження. Це сприяло більшому прийняттю різноманітних стилів та образів у модній індустрії, що відображає зміни в суспільних уявленнях про естетику та індивідуальність.

Сьогодні вплив готичної субкультури продовжує відчуватися в моді, музиці та мистецтві. Дизайнери все частіше звертаються до готичних мотивів, створюючи колекції, які поєднують елементи темної естетики з сучасними тенденціями. Готична культура надихає нові покоління митців та дизайнерів, сприяючи розвитку інноваційних та експериментальних форм у мистецтві та моді [10, с. 213-214].

Сучасні представники готичної субкультури часто носять старовинний одяг, здебільшого з періоду пізньої готики, хоча через високу вартість таких костюмів багато хто обирає чорні плащі або сукні.

Готична музика сьогодні розвивається в різноманітних стилях, використовуючи як класичні, так і народні інструменти, такі як клавесин, орган і струнні інструменти. Сучасний готичний живопис теж змінився, але зберіг свою темну атмосферу, близьку до середньовічного мистецтва. Попри це, стиль не втратив своєї привабливості та ексклюзивності, і кожен може знайти в ньому щось своє, від постерів до ретро світильників [18, с. 59].

Таким чином, готична субкультура здійснила вагомий вплив на високу моду та стиль життя, вносячи нові естетичні та концептуальні підходи, які збагачують сучасну культуру. Цей вплив проявляється як у зовнішньому вигляді, так і в глибших аспектах культурної та соціальної діяльності, підкреслюючи

важливість індивідуальності, самовираження та критичного ставлення до суспільних норм.

РОЗДІЛ 3. ГОТИЧНА СУБКУЛЬТУРА В УКРАЇНІ

3.1. Особливості становлення готів в Україні.

Готика як культурний феномен має глибокі історичні корені, що сягають середньовіччя. Вона трансформувалася у багатьох сферах мистецтва, включаючи архітектуру, літературу, музику, кіно та візуальне мистецтво. Важливість готики у світовій культурі пояснюється її унікальною естетикою, що поєднує похмурість, таємничість і філософське осмислення життя, смерті, духовності та ізоляваності особистості.

Українська готика, хоча й не була настільки широко представлена, як у Західній Європі, усе ж є частиною світового готичного дискурсу. Її особливості формувалися під впливом історичних подій, національних традицій, літератури та музичних течій.

Готична архітектура виникла в Західній Європі в XII столітті та поширилася на територію України через вплив Польщі, Чехії, Угорщини та Австрії. Попри те, що українська готика не була настільки масштабною, як у Франції чи Німеччині, вона все ж знайшла відображення в численних костелах, монастирях та фортецях. До найяскравіших прикладів української готичної архітектури належать Луцький замок, Кам'янець-Подільська фортеця та Миколаївський костел у Києві.

Готичний стиль в Україні мав свої особливості. Оскільки в той час українські землі перебували під впливом різних європейських держав, готика тут поєднувалася з елементами бароко, ренесансу та романського стилю. Багато архітектурних пам'яток отримали характерні для української культури риси – зокрема, різьблені дерев'яні оздоби, специфічну орнаментику, поєднання каменю та дерева.

Через численні війни та руйнування велика кількість готичних споруд або була знищена, або зазнала значних реконструкцій, через що збереглося небагато автентичних пам'яток цієї епохи [7].

Готична література формувалася в Європі в XVIII–XIX століттях, зокрема під впливом британської та німецької романтичної традиції. Українські письменники теж не оминули цей жанр. Одним із найяскравіших творів української готики є повість «Вій» Миколи Гоголя. Вона містить фундаментальні елементи готичної естетики: похмурий антураж, надприродні сили, боротьбу між світлом і темрявою, релігійні мотиви. У XX столітті елементи готики зустрічаються в творчості Валерія Шевчука, який у своїх історичних романах поєднує містичну атмосферу з філософськими роздумами про людське існування.

Івана Франко у своїх оповіданнях нерідко звертався до тем страху, містичних подій, демонічних сил. Його твір «Терен у нозі» містить атмосферу непевності, занурює читача в світ ілюзій та кошмарів, що є типовими для готичної літератури.

В українському фольклорі теж зустрічаються елементи готики – історії про русалок, потерчат, упирів, що нагадують європейські легенди про вампірів і привидів. Це свідчить про те, що готична естетика є природною для українського культурного середовища [3].

Готична музика як окремий жанр сформувалася у другій половині XX століття завдяки таким британським гуртам, як Bauhaus, The Sisters of Mercy, Siouxsie and the Banshees. В Україні цей жанр почав розвиватися у 1990-х роках, коли з'явилися перші виконавці, що орієнтувалися на готичний рок, дарквейв, постпанк.

Перший український гурт, що активно використовував готичні мотиви, був Кому Вниз. Його творчість поєднує похмурі, епічні мелодії з глибокими філософськими текстами, що черпають натхнення в національній історії, культурі та релігії.

Українські музиканти не просто наслідували західні тенденції, а намагалися адаптувати готику до власного культурного контексту. У результаті сформувався унікальний стиль, що поєднував готичні мотиви із традиційними народними мотивами, церковними хоралами, мотивами козацьких дум.

Пізніше в українській музичній сцені з'явилися інші виконавці, які розвивали готичну естетику: Dummo, Dust Heaven, Sweet Sorrow. Вони використовували традиційні для готичної сцени атрибути – темний антураж, символіку смерті, самотності, глибокого внутрішнього пошуку. Однією з характерних рис української готичної музики є тяжіння до ліричності, меланхолійності, що перегукується з національним фольклором та традиційною пісенністю.

Українські художники та фотографи використовують темну естетику, працюючи з образом смерті, скорботи, релігійного містицизму. Наприклад, творчість сучасних українських митців нерідко черпає натхнення у готичній символіці – зображеннях похмурих ландшафтів, тіней, готичних соборів, химер.

Кіно також стало важливим засобом вираження готичної культури. Окрім «Вія», який є канонічним твором у цьому жанрі, варто згадати деякі сучасні українські містичні фільми, що містять елементи готики, наприклад, «Чорний козак» або незалежні артхаусні картини, які експериментують із похмурими візуальними стилями та готичною естетикою [2].

Таким чином, українська готика є важливою частиною світового готичного руху, хоча вона й має свої унікальні особливості. Вона проявляється у різних сферах мистецтва – архітектурі, літературі, музиці, кінематографі, образотворчому мистецтві.

Готична культура в Україні не просто наслідує світові тенденції, а й адаптує їх до локального контексту, збагачуючи традиційними мотивами, історичним досвідом, фольклором. Завдяки цьому вона зберігає свою самобутність, залишаючись важливою частиною національного культурного ландшафту.

3.2. Філософія готів і сатаністів: порівняльний аналіз.

Молодіжні субкультури завжди привертали увагу громадськості завдяки своїм нестандартним переконанням, стилю життя та особливій естетиці. Дві з найвідоміших таких субкультур – готи та сатаністи – часто стають об'єктом спекуляцій та стигматизації в мас-медіа.

Попри їхні схожі зовнішні риси, зокрема, темну та містичну естетику, ці субкультури мають значні відмінності в своїх ідеологічних основах, соціальних практиках та ставленні до релігії.

Готична субкультура зазвичай асоціюється з музичними напрямками, такими як готик-рок, постпанк, та готик-метал. Її естетика, що ґрунтується на поєднанні темної, загадкової та іноді трагічної атмосфери, зображає смерть, руйнацію, містичні елементи, але не має явного зв'язку з окультними або релігійними переконаннями. Готи часто орієнтуються на індивідуалізм, мистецтво, літературу, історію, мати глибокий інтелектуальний підхід до життя, зокрема через творчість, поезію та музику. Їхнє ставлення до смерті, що часто висвітлюється через різноманітні символи, такі як хрест-анкх або фігури вампірів, має естетичне значення – це нагадування про неминучість кінця, що, однак, стимулює бажання жити та творити. Готи здебільшого не прагнуть насильства або руйнування, вони шанують інтелектуальну свободу та не приймають шаблонного ставлення до життя [11, с. 89].

Як зазначає О. Котляренко, готи за своєю суттю є філософами, які постійно розмірковують над сенсом життя. Їх основний принцип – бути індивідуалістами, що і відображається в їхньому похмурому вигляді та меланхолійних піснях. Серед них можна зустріти не лише представників творчої інтелігенції, а й учасників інтернет-форумів, здебільшого з науково-технічної сфери. Готи часто збираються на Байковому кладовищі, де, серед могил, вони люблять проводити час, роздумуючи про життя та смерть [24].

Субкультура сатаністів зазвичай охоплює групи людей, які приймають ідеї, пов'язані з культом сатани та окультними практиками. Більшість сатаністів

сприймають сатану не як образ зла, а як символ свободи, індивідуалізму та бунту проти традиційних моральних норм і релігійних догм. У їхніх переконаннях часто присутній елемент епатажу – демонстрація протесту проти наявних соціальних, релігійних та політичних систем. У той час як готи переважно звертаються до смерті як до філософського та естетичного концепту, сатаністи акцентують на активному бунті, інколи навіть через символи насильства та руйнації [11].

Згідно з багатьма дослідженнями, готи не мають чіткої релігійної ідеології, хоча деякі з них можуть бути християнами. Вони часто висловлюють зацікавленість у містичних практиках, але не ототожнюють себе з якою-небудь релігійною течією. Їхні символи, як анкх або зображення місяця, більше відповідають античним чи філософським переконанням, а не релігійним віруванням. Стереотип, що готи є сатаністами або практикують чорну магію, є неправильним, оскільки більшість представників цієї субкультури не мають ніякого відношення до сатанізму.

Сатанізм має своє коріння в релігійних практиках, які з часом набули популярності через протест проти християнства та традиційних вірувань. Сатаністи можуть інтерпретувати сатану як образ бунтаря, що ставить під сумнів суспільні норми, що йде проти встановлених релігійних догм, і навіть відмовляється від більшості моральних норм, прийнятих у суспільстві. Ідеологія сатанізму часто охоплює пізнання чорної магії, демонізм і окультні практики, які є виразом відмови від традиційного підходу до життя і суспільства.

Готи, хоча й мають досить епатажний вигляд, не прагнуть до відкритого конфлікту з суспільством. Їхні символи, одяг і стиль життя часто стають об'єктом непорозумінь і стереотипів, але рідко призводять до відкритої агресії чи насильства. Наприклад, часто можна почути, що готи мають «темні» або «похмурі» образи, але вони зазвичай не займаються активними протестами або насильницькими діями. Їхнє ставлення до життя зосереджене на самовираженні через мистецтво, музику, літературу, створюючи субкультуру, яка зосереджена

більше на самотності та індивідуалізмі, а не на конфлікті з іншими групами [23, с. 131].

Готична субкультура має зв'язок з феноменом темного туризму, який передбачає відвідування місць, що асоціюються з трагедіями, смертю та містикою. Згідно з класифікацією Філіпа Стоуна, до таких місць можна віднести кілька категорій. «Фабрики темних забав» – розважальні локації, що використовують готичну естетику для створення атмосфери страху та містики. Такі місця орієнтовані на розваги, однак їхня темна тематика приваблює готичних представників субкультури. «Темні виставки», які поєднують навчальні та розважальні функції, зокрема експозиції, що досліджують трагічні моменти історії або культурні аспекти смерті. «Темні підземелля» – історичні пам'ятки, такі як замки чи катакомби, пов'язані з містичними подіями та трагічними історіями. Це місця, де готи шукають відповідні емоційні переживання, заглиблюючись у темні сторінки минулого. Головними для цієї субкультури є «місця поховань», зокрема кладовища та могильники, що зберігають пам'ять про померлих і дозволяють відчувати готичний дух містики. Існують «темні святині», які спеціально створюються для вшанування пам'яті померлих. Готи часто відвідують ці місця, шукаючи в них естетичний та емоційний досвід, який відображає їхню тягу до містики, смерті та історії [20, с. 58].

Сатаністські практики, через свої акценти на бунт і відторгнення традиційних цінностей, інколи можуть викликати соціальні конфлікти. Часто на субкультуру сатаністів накладається нав'язаний стереотип «шкоди суспільству», зокрема через її зв'язок з окультними практиками, які можуть включати поклоніння сатані чи інші ритуали, що для багатьох є неприйнятними. Проте більшість сатаністів наголошують, що їхні переконання є шляхом до самопізнання і розширення особистої свободи [23, с. 132].

Сатаністські громади існують у різних регіонах України. Це такі угруповання, як «Присвячений Сатані лицарський орден чорної меси», «Орден чорного кола», «Зірка смерті», «Партія сатаністів», «Церква Сатани», «Чорне

Братство», «Слов'янський язичницький рух», «Чорний орден», «Black Metal mafia», «Орден SA», «Легіон п'ятьми», група сатаністів під керівництвом «отця» Григорія та інші. Загалом їх кількість значно перевищує сто, а кількість членів становить від 1500 до 2000 осіб. Лише в Києві налічується близько десяти сатаністських сект, в яких перебуває близько 250-300 adeptів [19].

Таким чином, порівняння готичної субкультури та субкультури сатаністів дозволяє зробити важливі висновки щодо їхніх відмінностей. Готи зосереджуються на естетичних, філософських і мистецьких аспектах, що стосуються смерті, індивідуалізму і творчості, в той час, як сатаністи орієнтуються на бунт, відмову від традиційних релігійних цінностей і практики окультизму. Попри схожі зовнішні риси, такі як темний одяг або інтерес до містики, їхні погляди, соціальні практики і ставлення до релігії різняться, що і визначає різницю в їхній взаємодії з суспільством. Тому важливо розглядати ці субкультури не як однорідні явища, а як різні відповіді на соціальні та культурні запити молоді в різні історичні періоди.

3.3. Готичні мотиви в українській музиці.

Готичні мотиви в українській музиці є явищем, що поєднує елементи світової готичної культури з національними музичними традиціями. Цей напрям розвивався в Україні поступово, адаптуючи готичну естетику до місцевих культурних реалій. Українські музиканти не лише запозичували впливи західного готичного року, а й намагалися знайти власний стиль, у якому похмура, містична атмосфера поєднувалася з народними мотивами та історичною спадщиною. Завдяки цьому вітчизняна готична музика має унікальний характер, який вирізняє її серед інших музичних течій.

У багатьох композиціях простежуються мотиви стародавніх легенд, язичницьких вірувань і навіть християнської містики. Українські гурти часто використовують елементи фольклору, включаючи народні мелодії, тексти з історичних джерел та традиційні інструменти. Це створює унікальне звучання,

яке є не лише похмурим, а й глибоко символічним, розкриваючи філософські аспекти людського існування [8].

Колективи, такі як «Вій», «Полинове Поле», «Замкова Тінь» та «Casa Ukraina», експериментували з поєднанням традиційних українських мотивів із готичною музичною стилістикою. Їхні пісні часто мають глибоку атмосферу, що передає похмурість та загадковість, властиві цьому жанру. Завдяки таким гуртам готичні мотиви стали впізнаваною складовою частиною альтернативної української музичної сцени.

Готична субкультура продовжує залишатися активною та впливовою у сучасному світі, особливо в музичному та мистецькому середовищі. Її представники беруть участь у тематичних фестивалях, які створюють особливу атмосферу та дозволяють зануритися у світ готичної естетики.

Одним із найбільших європейських готичних фестивалів є Return to the Batcave Festival, що проходить у польському місті Вроцлав. Цей фестиваль збирає музикантів і прихильників готичної культури з усього світу.

Як зазначає Олексій Суп, вокаліст українського гурту Кадриль, цей захід має унікальну атмосферу та відображає дух готичного руху. Фестиваль триває три дні, протягом яких виступають гурти, що виконують олдскульний дез-рок, гот-панк і пост-панк. Унікальною особливістю фестивалю є його локація – захід відбувається у закинутій, засквотованій будівлі, що додає йому ще більшої автентичності [2].

Фестиваль має соціальний аспект: відвідувачі можуть позначати своє місце походження на карті світу, що дозволяє побачити, наскільки міжнародною є ця культура. Більшість учасників дотримуються традиційного дрес-коду: носять вінклпікери (гостроносі черевики), дезховки (високі зачіски), мають бліду шкіру та використовують багато темного макіяжу.

Після виступів артисти залишаються на території заходу, спілкуються з публікою, що створює відчуття єдності та взаєморозуміння. Протягом трьох днів формується атмосфера великої спільноти, у якій всі стають близькими одне одному. Після завершення фестивалю учасники повертаються до звичайного

життя, проте часто відчують контраст між повсякденним середовищем і тим, що панувало на заході.

Всередині готичної субкультури існує розподіл на дві основні течії. Перша група – це традиційні готи, які надають перевагу класичним жанрам, таким як гот-рок, пост-панк та дарквейв.

Друга група включає прихильників більш сучасних напрямів – ЕВМ, дарк-електро та інших електронних жанрів, що виникли пізніше. Через ці розбіжності утворилися різні підгрупи, кожна з яких має власне бачення готичної естетики, відвідує різні заходи та має свій стиль одягу [2].

Як і в інших субкультурах, у середовищі готів виникають суперечки щодо автентичності. Дискусії про те, що можна вважати «справжньою» готикою, не вщухають і досі. Відповідно, є поділ на так званих «тру-готів» і «позерів». Перші глибоко розуміються на історії, стилях музики, моді та філософії субкультури, тоді як другі лише поверхнево переймають зовнішні атрибути. Найчастіше до «позерів» зараховують підлітків, які ще шукають себе та експериментують із різними стилями [16].

Багато новачків у готичній культурі починали знайомство з легшою музикою, наприклад, гуртами HIM або Evanescence. Це нерідко ставало причиною жартів з боку більш досвідчених готів. Наприклад, фанаток HIM називали «херками» – це слово походить від жіночої форми англійського займенника *her*, хоча сама назва гурту розшифровується як *His Infernal Majesty*.

Готична музика в Україні має багату історію, яка розпочалася в 1980–1990-х роках і продовжує розвиватися сьогодні. Хоча українська готична сцена ніколи не була настільки масштабною, як у країнах Західної Європи чи США, вона виробила власні унікальні риси, поєднуючи характерну для жанру меланхолійність із впливами народної музики, історичних мотивів та пострадянської естетики.

Одним із перших та найвідоміших українських готичних гуртів є Кому Вниз. Колектив був заснований у 1988 році в Києві й від самого початку

вирізнявся унікальним стилем, що поєднував елементи готичного року, постпанку, індастріалу та неофольку.

Творчість Кому Вниз глибоко закорінена в українській історії та культурі – гурт використовує вірші Тараса Шевченка, Лесі Українки, символіку козацької доби, а також глибоку, епічну атмосферу в своїх піснях. Їхні композиції наповнені драматизмом, містичністю, аранжуваннями, що нагадують церковні хорали, і похмурою, піднесеною естетикою. Завдяки цьому Кому Вниз став своєрідним ідейним центром української готичної сцени, вплинувши на багато наступних музичних колективів.

Раннім представником українського готичного року є гурт Necropolis, заснований у 1991 році. Його творчість також містила темну, містичну естетику, характерну для жанру. Згодом колектив змінив назву на Dollheads, експериментуючи з постпанковим та дарквейв-звучанням. Хоча ці гурти не здобули великої популярності за межами готичної сцени, вони заклали основи для подальшого розвитку жанру в Україні.

У 1995 році на українській сцені з'явився гурт The Nightchild, який став важливим явищем для місцевого готичного руху. Його творчість базувалася на традиціях класичного готичного року та дарквейву, а також містила елементи симфонічного року. The Nightchild відзначався атмосферною музикою, меланхолійними текстами, натхненними містикою та романтизмом, що наближувало його до класичних європейських готичних гуртів, таких як The Sisters of Mercy або Bauhaus [2].

З розвитком української готичної сцени у 2000-х роках з'явилося більше гуртів, які розширили жанрові межі та експериментували зі стилем. Серед них:

1. Кадриль – це київський гурт, що поєднує готичний рок із впливами постпанку та дарквейву. Його музика відзначається глибокою емоційністю, похмурими текстами та меланхолійною атмосферою.

2. Old Cat's Drama створює музику, що знаходиться на межі готичного року та неофольку, використовуючи традиційні інструменти та літературні мотиви у своїх текстах.

3. Gentle Ropes – ще один київський гурт, який тяжіє до класичного готичного звучання, але водночас експериментує з електронними аранжуваннями.

4. Zwyntar – унікальне явище на українській сцені, оскільки поєднує готичний рок із кантрі-музикою. Гурт створює похмурі, моторошні композиції, натхненні українським фольклором, легендами про привидів, мерців та чаклунство. Вони використовують традиційні народні мотиви, що додає їхній музиці особливого колориту.

5. Запорізький гурт The Last Passenger та рівненський Cold Comfort розвивають постпанкову та дарквейв-естетику, поєднуючи готичні мотиви з сучасним мінімалістичним звучанням [2].

Готична культура в Україні знайшла відображення не лише в музиці, а й у фестивальному русі. Найвідомішими подіями були київські фестивалі «Діти Ночі» та Halloween Horror Night, які збирали шанувальників готичної музики та естетики з різних куточків країни.

У творчості деяких українських виконавців також можна помітити вплив готики. Наприклад, ранні пісні гурту Скрябін мали готичні елементи, так само як і деякі композиції Ірини Білик, зокрема «А я пливу у човні» та «Я іду на війну». Певні готичні мотиви присутні у творчості Марії Бурмаки («Де ти тепер?»), а також у візуальному стилі й музичній подачі таких колективів, як ДахаБраха та готичне фрик-кабаре Dakh Daughters [2].

Таким чином, попри зміни в молодіжних тенденціях, готи залишаються субкультурою, яка зберігає активність та вплив на музичне й мистецьке середовище. Вони продовжують створювати свою особливу атмосферу, розвивають готичну сцену та беруть участь у тематичних заходах, що підтримують дух цієї унікальної спільноти.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження ми прийшли до наступних висновків.

Формування готичної субкультури почалося у Великій Британії в 1970-х роках у середовищі постпанку, визначалося музичними смаками молодих людей, їхнім специфічним іміджем, брутальною, «готичною» поведінкою. Надалі готична музика розвивалася в різних напрямках, доповнюючись елементами електронної, індустріальної та метал-сцени. Важливу роль у становленні субкультури відіграли не лише музичні гурти, але й мода, кінематограф, література та мистецтво, що сприяли її поширенню у масовій культурі. За соціально-психологічним портретом готів вважають переважно інтровертами, схильними до рефлексії і внутрішніх діалогів, і їхню поведінку – не протестом у класичному сенсі, а естетичною ізоляцією, створенням безпечного символічного простору. Вони не тікають від реальності, а перетворюють її на театр інтерпретації: життя як образ чи сцена, смерть як естетичне явище, біль як художній сюжет.

Ідеологія сучасних готів певною мірою спирається на уявлення про естетику середньовічної готики, для яких характерні містична атмосфера, акцент на символізмі, контраст світла й темряви, звернення до інфернальної тематики, культу смерті, табуйованих у релігійно орієнтованому суспільстві тем. Крім середньовіччя, готів асоціюють з готичним романом та романтизмом XVIII–XIX століття., сповнених меланхолійності, тем самотності, фаталізму, внутрішніх діалогів. Вплив давнини проявляється в образах, символах, музиці, літературних уподобаннях та загальному світогляді представників субкультури. Попри новітній характер готичного руху, він зберігає зв'язок із традиційними готичними мотивами та містичним сприйняттям світу. Готи – це естетизація тіні, що перетворює страх у символ, біль у стиль, смерть у форму присутності.

Готичний рух не лише утвердився як самостійний жанр, а й мав вплив на багато інших напрямів, зокрема індастріал, метал та електронну музику. Готична сцена стала міжнародним явищем, інтегрувавшись у світову музичну індустрію.

Готична субкультура не є однорідним явищем. Від самих початків середовище готів характеризується строкатим різноманіттям, як у світоглядних цінностях, так і в зовнішньому вигляді. Розвиток соціальних мереж та поява модних трендів впливають на візуальний стиль представників молодіжного руху. Постійна взаємодія з іншими субкультурами, не обов'язково музичними чи ідеологічними, часто, релігійними та навіть урбаністичними, змінює світогляд готів, іноді кардинально. Субкультура умовно розділяється на «справжніх» готів, що дотримуються автентичних музичних і стильових традицій, і на мейнстрім, який охоплює дуже різні, часто лише наближені до готичних груп, що відносно сповідують окремі елементи готичної естетики чи ідеологічних цінностей. Формуються «субкультури-гібриди» або субкультурні спільноти-«позери», що намагаються виглядати як представники субкультури, але часто не розбираються в її історії, музиці, моді. Тож уявлення про готів сьогодні можуть дуже сильно варіюватися, а їх дослідження є досить проблемним.

Готична субкультура активновплинула високу моду та стиль життя, зініціювавши креативні стилізовані екскурси в костюмну історію. Аналіз модних тенденцій показав, що елементи готичної естетики набувають дедалі більшої популярності та активно використовуються у колекціях провідних дизайнерів, таких як Александер Макквін, Рік Оуенс, Джон Гальяно. Темні кольори, мереживо, корсети, вікторіанські та середньовічні мотиви вуличних стиляг стали невід'ємною частиною сучасної високої моди. Це певний бунт проти комерційної краси і культу гламуру, апеляція до декадансу, похмурий мінімалізм, гіпервізуальне бароко.

В Україні готична культура отримала поширення у 1990–2000-х роках через музику, фільми, літературу (зокрема, переклади Едгара По, Лавкрафта, готичних романів). У посттоталітарному просторі готи часто мали функцію мовчазного спротиву одноманітності, ідеологічному конформізму,

псевдораціональності. У 2010-х елементи готичної естетики влились у ширші молодіжні рухи (емо, дарквейв, альтернативи), але мотивація переживання інакшості залишилась.

Порівняння субкультури готів із субкультурою сатаністів в межах України демонструє, що попри зовнішню схожість в естетиці (темні образи, містична символіка), ці явища мають принципові відмінності. Готична субкультура -це передусім про естетику, літературну романтизацію темряви і смерті, тоді як сатанізм має релігійну або атеїстичну основу з використанням окультних практик.

Готична сцена в Україні, хоча і менш масштабна, має власні особливості, що полягають у поєднанні європейської музичної традиції з національними мотивами. Дослідження українських готичних гуртів показало, що вони активно взаємодіють із глобальним музичним простором, зберігаючи при цьому локальну самобутність. Аналіз творчості українських гуртів, таких як «Кому Вниз», The Nightchild, Cold Comfort, Zwyntar та інших, показав, що готичні елементи інтегруються у різні жанрові напрями – від класичного готичного року та постпанку до дарк-фолку та дарк-кантрі. Виявлено, що українська готична музика має власну специфіку, яка часто поєднує традиційні для готики теми (темрява, містика, меланхолія) із національними та історичними мотивами.

Готична субкультура — це жива, складна форма культурного самовираження, яка пройшла шлях від протесту до трансформованої візуальної мови інтернет-епохи. Її еволюція — це історія естетизації тіні, інтеграції болю, пошуку власного голосу в культурі поверхні.

Субкультура готів, яка має глибокі історичні корені, продовжує трансформуватися, знаходить нові форми, почасти втрачаючи автентичність, комерціалізуючись, зливаючись з іншими рухами, створюючи нові субкультурні течії та соціокультурні ефекти. Вона впливає на музику, моду, кінематограф та молодіжне середовище, залишаючись актуальним явищем ХХІ століття. Українська готична сцена, хоча й не є такою масштабною, як західні аналоги, має унікальні риси, що заслуговують на подальше дослідження. Крім того, готична

субкультура може бути цікавим і перспективним предметом для її вивчення на сучасних мережевих платформах TikTok, Tumblr, YouTube та Instagram, тілесних стратегій як «готична тілесність» у контексті фемінізму, квір-дискурсу, бодіпозитиву, постготів, де готика — не стійка ідентичність, а перформативна естетика на межі іронії й щирості.

Сьогодні гот — це не обов'язково музикант або темна постать на вулиці, а також дизайнер, тіктокер, письменник, інтелектуал — той, хто говорить із темрявою на «ти» і перетворює її на форму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аксьонова Н. Образи «чужого» як система ідентифікації у субкультурному середовищі. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nznuoakl_2011_7_55.pdf. (дата звернення: 07.03.2025).
2. Анцибор Д. Готи як субкультура: уривок з книжки «Дреди, батли і “стіли”». WoMo.ua. 2024. URL: <https://womo.ua/goti-yak-subkultura-urivok-z-knizhki-dredi-batli-i-stili/>. (дата звернення: 07.03.2025).
3. Бедзір Н. Готичні мотиви в сучасній російській та українській постмодерністській прозі (В. Пелевін, В. Шевчук). Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. 2011. С. 3.
4. Гардабхадзе І. А. Фактори впливу молодіжних субкультур на соціально-комунікативну функцію костюму. Вісник КНУКіМ. Серія «Мистецтвознавство». Київ, 2017. Вип. 37. С. 155–163.
5. Глінська В., Васильчук Є. Молодіжні субкультури в сучасній Україні. URL: <http://78.137.2.119/documents/student/110424.pdf#page=8>. (дата звернення: 07.03.2025).
6. Головачик Т.О. Готична література: еволюція та жанрова специфіка. С. 129-131. URL: https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/639/1/molodizhnyi_forum_2017.pdf#page=130 (дата звернення: 07.03.2025).
7. Готика в українській архітектурі. URL: <https://studfile.net/preview/10065638/page:10/>.
8. Готичний рок, ніжний фолк і Верховина. 2022. URL: <https://kalush.informator.ua/2022/10/31/infoplejlyst-5-gotychnyj-rok-nizhnyj-folk-i-verhovyna/>. (дата звернення: 07.03.2025).

9. Зражевська Н.О. Готика і романтизм: взаємозалежність у соціокультурній динаміці. С. 216-222. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/gums_2012_15_27.pdf (дата звернення: 07.03.2025).

10. Колосніченко О., Петрова Д. Готична субкультура: вплив та місце в сучасній моді. Актуальні проблеми сучасного дизайну : збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 2023. С. 213-216.

11. Кухар В. Неформальні субкультури в інформаційному просторі світової мережі Інтернет. С. 87-91. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Ukr_2013_3-4_16.pdf (дата звернення: 07.03.2025).

12. Левченко Д. Стаття про молодіжні субкультури. URL: https://wiki.cusu.edu.ua/index.php/Стаття_про_молодіжні_субкультури_Левченка_Дмитра (дата звернення: 07.03.2025).

13. Левчук Я. Молодіжні субкультури в контексті суспільно-історичного розвитку. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Npd_2018_3_30.pdf (дата звернення: 07.03.2025).

14. Мельник М. Т. Готичний напрям у моді кінця XX - початку XXI ст. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vknukim_myst_2013_28_19.pdf. (дата звернення: 07.03.2025).

15. Молодіжні субкультури (готи). URL: https://wiki.cusu.edu.ua/index.php/%D0%9C%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%94%D0%86%D0%96%D0%9D%D0%86_%D0%A1%D0%A3%D0%91%D0%9A%D

0%A3%D0%9B%D0%AC%D0%A2%D0%A3%D0%A0%D0%98%28%D0%93%D0%9E%D0%A2%D0%98%29. (дата звернення: 07.03.2025).

16. Молодіжні субкультури: готи. URL: <https://www.ar25.org/article/molodizhni-subkultury-goty.html>. (дата звернення: 07.03.2025).

17. Оксень Н. А. "Франкенштейн" Мері Шеллі: взаємодія готичного і романтичного в романі. Вісник Житомирського державного університету. Випуск 60. Філологічні науки, 2011. С. 212-217.

18. Панаріна Д.І., Покотило К. М. Вплив готичного мистецтва на сучасні естетичні уподобання. С. 56-60. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/40382/Etykoestetychna%20tradysiiia.pdf?sequence=1#page57> (дата звернення: 07.03.2025).

19. Петрик В.М. Сатанізм в Україні. Нетрадиційні релігійні та містичні культи України. Київ, 2003. С. 238, 243.

20. Пінчук І., Савіцька Ю. Розвиток темного туризму в Україні. URL: https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/8499/1/Україна%20на%20світовому%20туристичному%20ринку_зб_студ_пр.pdf#page=57. (дата звернення: 07.03.2025).

21. Радзієвський В. О. Базові резонансні субкультури сучасної України : монографія. Київ : Логос, 2014. 661 с.

22. Рудіян А. Л. Трансформація елементів прояву стилю та іміджу готичної субкультури в сучасний одяг. Наукові розробки молоді на сучасному етапі : тези доповідей XVI Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених та студентів, Київ. С. 376-377.

23. Сафонов Д.А. Криміналістична характеристика наруги над могилою. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Pib_2009_4_31.pdf (дата звернення: 07.03.2025).

24. Свистунов С. Окультизм і новітня містика в Україні. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/15965/22-Sbustynov.pdf> (дата звернення: 07.03.2025).

25. Сторожук С. Символіка та особливості художнього стилю Європи від середини XIII ст. до кінця XVIII ст. // Збірник матеріалів V Міжнародної наукової конференції студентів і молодих вчених «Історія: теорія та практика» (22 листопада 2023 року). Вінниця, 2023. 262–264 с.

26. Степова Ю.О., Крижановська Т.О. Молодіжна субкультура. Готи. С. 295-298. URL: <https://docs.mgu.edu.ua/docs/konferencii/sborniki/sbirnik112019.pdf#page=295> (дата звернення: 07.03.2025).

27. Форкун А. Особливості художньо- образних вирішень костюму під впливом субкультур кінця XX – першої третини XXI ст. в умовах розвитку технологій. Вісник Львівської національної академії мистецтв. Львів, 2021. Вип. № 46. С. 92-99.

28. Шустова М. А. Порівняльний аналіз ставлення до смерті в неформальних молодіжних об'єднаннях готів та емо: магістерська робота / наук. керівник В. О. Климчук. Житомир: Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2009. 84 с.

29. Ярова В. С. Історія образотворчого мистецтва : конспект лекцій для студентів денної форми навчання освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 022 – Дизайн / В. С. Ярова ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків, 2020. 72 с.

30. Attitude Culture. Exploring the Nu-Goth Subculture URL: <https://www.attitudeclothing.co.uk/blog/exploring-the-nu-goth-subculture/>, 2024.

31. Claire Nally. Goth(ic) cabaret: twenty-first century performance styles and subcultural burlesque. URL: https://researchportal.northumbria.ac.uk/ws/portalfiles/portal/170580384/Copyedit_CN.pdf

32. Crawford J. THE ROMANTIC GOTHIC. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=b3_4DwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA125 (дата звернення: 07.03.2025).

33. Dalgairns, J. B. The Devotion to the Sacred Heart of Jesus. London: Burns & Oates, 1874.

34. Killeen J. History of the Gothic: Gothic literature 1825-1914. URL: <https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=nUOuBwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR7> (дата звернення: 07.03.2025).

35. Luckhurst R. Late Victorian Gothic Tales. URL: <https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=vhyEJVupT7YC&oi=fnd&pg=P1> (дата звернення: 07.03.2025).

36. Newmen S. The evolution of the perceptions of the goth subculture. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/303926488.pdf> (дата звернення: 07.03.2025).

37. Williamson M. Vampire transformations: From gothic demon to domestication. URL: <https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/28635355/vampires.pdf> (дата звернення: 07.03.2025).